

Primeur bij lezing Tiggeljong op 15 maart 2019 door Jan Bos

In een goed gevulde zaal van Vita Nova waren het Jan Bos en de muzikant Krzysztof Groen die de bezoekers helemaal stil kregen met het verhaal van Yp, hoofdpersoon in het boek geschreven door Jan Bos.

Na eerst van Krzysztof zijn muzikale kwaliteiten met het lied: Grunneger Jong te hebben genoten begon Jan te vertellen over het ontstaan van het boek.

Hij werd geïnspireerd door de herinneringen aan en verhalen over het caféleven van zijn ouders, grootouders en overgrootouders, kwamen vaak herinneringen boven van de noeste bonkige kleigravers van de tiggelwerken, die, als hun werk gedaan was in het tiggelland, ofwel het kleiland, in de herfst bieten gingen verladen.

Aangezien er sporadisch iets over de sociale aspecten en woonomstandigheden van de werknemers is geschreven was het een behoorlijke zoektocht, om het boek dat hij wilde schrijven, veel gegevens te verzamelen. Heel langzaam ontstond er een non-fictief hoofdpersoon, Yp, samen met Godelieve, de turfschippersdochter.

Met enkel drie jaar lagere school staat Yp al op z'n dertiende op het land om 'als een grote' zijn vader te helpen met klei spitten voor de steenfabriek. Uit pure noodzaak, om het grote, arme gezin draaiende te houden en van eten en brandstof te voorzien. En dat zes dagen in de week, veertien uur per dag! Omdat hij vooruit wil in het leven en de armoede wil ontvluchten, breekt hij met zijn verleden in Onderdendam.

We volgen zijn levenspad van de Groninger klei tot op de Gelderse uiterwaarden aan de IJssel; van de steenfabrieken van Strating in Oude Pekela, Boogerd in Noordscheschut, Hengforden in Olst tot 't Hoendernest in Voorst. Alles wat deze periode kenmerkt komt in zijn verhaal tot leven: de hongerwinters, de stakingen, de crises, de armenhuizen en de mechanisatie. Maar ook de liefde voor de turfschippersdochter, die door omstandigheden pas laat tot bloei komt en zijn uiteindelijke terugkeer naar Onderdendam.

Jan Bos verteld dit deze avond vol overgave en kreeg, door zijn inleving alsof hij Yp zelf was, vaak de lachers op zijn hand.

De afwisseling van spreken met de in het Gronings zingende Krzysztof was een groot succes en er gingen nog verscheidene gesigeneerde boeken van Jan over de toonbank, hiermee werd duidelijk dat men zeer nieuwsgierig was geworden naar het hele verhaal met de achtergronden van de steenfabrieksarbeiders uit de jaren 1860-1890.

Als uitsmijter hadden beide heren nog een verrassing voor het publiek, een primeur voor Nederland, een door hen zelf geschreven Balloade van Tiggeljong Yp. Onderstaand de tekst van De Balloade.

Grauwe grieze klaai smoor no mor om mie k Heb mien Godelieve laifst haile
dicht bie mie Groaven ien tooie blauwe klaai hail wat lorries barsten vol
spit k was krekt dattien joaren jong oetbested omreden mien pit Mit
zestien joar op scheuvelies veur wichter was k glad nait baang soamen ien
pa's dikke duvvel Gaf zai mie smokjes op mien waang ik waark no laans
stainfebrieken d'laifde scheur was nait te stulpen aan boord van de Eben-
Haezer Tot zówied het de Heer ons hulpen Van n groaver noar sorteerder
van braander en staainen handel veur bevrachter, veur de laifde
veur wiede Maiden woar k wandel Opt lest von ik heur weerom
toukomst is veur onstwijbaident op scheuvels haar k heur ien zieden mien
Godelieve- Godselaiverd